

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
ข้อมูล ณ วันที่ ๑๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายนพภูต ปู่ทอง

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๑๘๗ หมู่ที่ ๗ ตำบล ยางเปียง อำเภอมก๋อย

โทรศัพท์ ๐๖๕-๓๘๒๐๓๖๑ Facebook นพภูต ปู่ทอง Line นพภูต

เกิด พ.ศ. ๒๕๑๗ ปัจจุบันอายุ ๕๑ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ม.๓

สถาบันการศึกษา โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม

คณะ/สาขาวิชา

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๒๕๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลักพืชผัก ข้าว หน่อไม้ ผักสวนครัว

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๔ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงที่ ๑ ผักสวนครัว

แปลงที่ ๒ ไม้ผล

แปลงที่ ๓ นาข้าว

แปลงที่ ๔ ประมงน้ำจืด

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๕ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

ฐานการเรียนรู้ที่ ๑ ฐานเรียนรู้เทคโนโลยีการตัดแต่งกิ่งกาแฟแบบบังคับทรงพุ่ม และแบบทั่วไป

ฐานการเรียนรู้ที่ ๒ ฐานเรียนรู้ด้านปศุสัตว์

ฐานการเรียนรู้ที่ ๓ ฐานเรียนรู้การผลิตปุ๋ยหมัก และ น้ำหมักชีวภาพ

ฐานการเรียนรู้ที่ ๔ ฐานการเรียนรู้การผลิตน้ำส้มควันไม้

ฐานการเรียนรู้ที่ ๕ ฐานการเรียนรู้การผลิตผักสวนครัวลดรายจ่าย

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

หลักสูตรที่ ๑ หมอดิน

หลักสูตรที่ ๒ หมอพืช

หลักสูตรที่ ๓ เศรษฐกิจพอเพียง

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๒.๑ หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง

- ความรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่
- การจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า อย่างคุ้มค่า
- การลดต้นทุน เพิ่มรายได้ เช่น เกษตรผสมผสาน ปุ๋ยอินทรีย์ แปรรูป
- การทำบัญชีครัวเรือนและวางแผนการผลิต
- การพัฒนาชุมชนและเครือข่ายเกษตรกร
- ฝึกปฏิบัติในฐานเรียนรู้ของศูนย์ เช่น เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ แปรรูป

๔.๒.๒ หลักสูตรหมอดิน

- ความรู้พื้นฐานเรื่องดิน ประเภทดิน และปัญหาดินในพื้นที่
- การวิเคราะห์ดินและการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ
- การปรับปรุงบำรุงดินด้วยวิธีธรรมชาติและลดการใช้สารเคมี
- การจัดการน้ำและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- ฝึกปฏิบัติในฐานเรียนรู้ เช่น เก็บตัวอย่างดิน ทำปุ๋ยอินทรีย์ ปรับปรุงดิน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๓.๑ หลักสูตรหมอพืช

- ความรู้พื้นฐานด้านพืชและการปลูกพืชเศรษฐกิจ
- การจัดการดิน น้ำ และปุ๋ยให้เหมาะสมกับชนิดพืช
- การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)
- การใช้พันธุ์พืชที่เหมาะสมและการขยายพันธุ์
- การเก็บเกี่ยวและจัดการหลังการเก็บเกี่ยว
- ฝึกปฏิบัติในฐานเรียนรู้ เช่น การเพาะเมล็ด ตอนกิ่ง ปักชำ ป้องกันโรคแมลง

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

วัตถุประสงค์:

- ส่งเสริมให้เกษตรกรและชุมชนเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- พัฒนาทักษะการวางแผนและการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
- ส่งเสริมการสร้าง ความมั่นคงด้านอาหาร การลดรายจ่าย และการสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

เนื้อหา:

- แนวคิดและหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง
- การวางแผนชีวิตและการจัดการครอบครัวแบบพอเพียง
- การจัดการทรัพยากรในครัวเรือนและสวนเกษตร เช่น ดิน น้ำ พืชผัก สัตว์เลี้ยง
- การสร้างรายได้และการลดต้นทุนการผลิต
- การประเมินผลและปรับปรุงแผนพอเพียงให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้:

- การบรรยายให้ความรู้และอธิบายแนวคิดพื้นฐาน
- การฝึกปฏิบัติในแปลงสาธิต การทำโครงการตัวอย่าง หรือกิจกรรมจำลอง
- การระดมความคิดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้เข้าร่วม

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

การเข้าประชุม ศพก. ระดับจังหวัด

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการศพก. อ.อมก๋อย มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานและประสานความร่วมมือระหว่างศูนย์ ชุมชน เกษตรกรผู้นำ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและบูรณาการอย่างเป็นระบบ กระบวนการจัดทำประกอบด้วยการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของเกษตรกร การกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมหลัก รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรและกำหนดกรอบเวลาในการดำเนินงาน โดยเน้นการเชื่อมโยงกิจกรรมอบรม การศึกษาดูงาน การถ่ายทอดเทคนิค การเกษตร การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปปรับใช้เพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และสร้างรายได้อย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันยังสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และความร่วมมือในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

การจัดทำ แผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อน ศพก. อ.อมก๋อย ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่

- เก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเกษตรกร พืชผล การผลิต และทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่
- วิเคราะห์ความต้องการ ปัญหา และศักยภาพของชุมชน

๒. ระดมความคิดเห็นและกำหนดเป้าหมาย

- จัดเวทีประชุมร่วมระหว่างศพก. ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- กำหนดเป้าหมาย กิจกรรมหลัก และตัวชี้วัดความสำเร็จ

๓. วางแผนกิจกรรมและจัดสรรทรัพยากร

- กำหนดรายละเอียดกิจกรรม เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน การถ่ายทอดเทคนิคการเกษตร
- จัดสรรงบประมาณ เวลา และบุคลากรให้เหมาะสม

๔. กำหนดกรอบเวลาและวิธีติดตามประเมินผล

- ระบุช่วงเวลาของแต่ละกิจกรรม
- วางระบบติดตามและประเมินผล เพื่อให้สามารถปรับปรุงแผนได้อย่างต่อเนื่อง

ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน

๑. เกษตรกรผู้นำ: ให้ข้อมูลปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะ
๒. เจ้าหน้าที่ศพก.: ให้คำปรึกษาและออกแบบกิจกรรมเชิงเทคนิค
๓. ชุมชนและกลุ่มเกษตรกร: ร่วมระดมความคิดเห็นและยืนยันความเหมาะสมของกิจกรรม
๔. หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน: สนับสนุนข้อมูล งบประมาณ และเทคนิคการดำเนินงาน

แผนปฏิบัติการบูรณาการ ศพก. อ.อมก๋อย

ลำดับ	กิจกรรมหลัก	รายละเอียด	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา	ผลลัพธ์ที่คาดหวัง
๑	สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่	รวบรวมข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ทรัพยากร น้ำ พืชผล ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร	ศพก., เกษตรกรผู้นำ	เดือน ๑	ได้ข้อมูลพื้นฐานครบถ้วนเพื่อวางแผน
๒	ระดมความคิดเห็นและกำหนดเป้าหมาย	จัดเวทีประชุมร่วม ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด	ศพก., ชุมชน, หน่วยงานภาครัฐ	เดือน ๑-๒	ได้เป้าหมายและกิจกรรมที่ชัดเจน
๓	วางแผนกิจกรรมและจัดสรรทรัพยากร	กำหนดกิจกรรมอบรม การศึกษาดูงาน การถ่ายทอดเทคนิคการเกษตร จัดสรรงบประมาณและบุคลากร	ศพก., หน่วยงานสนับสนุน	เดือน ๒-๓	กิจกรรมพร้อมดำเนินงานงบประมาณและบุคลากรถูกจัดสรร
๔	ดำเนินกิจกรรม	จัดอบรมเกษตรกร การศึกษาดูงาน การสาธิตแปลงสาธิต และเวทีแลกเปลี่ยนความรู้	ศพก., เกษตรกรผู้นำ	เดือน ๓-๑๒	เกษตรกรได้รับความรู้ สามารถนำไปปฏิบัติจริง
๕	ติดตามและประเมินผล	ประเมินผลการดำเนินงาน ปรับปรุงแผนและกิจกรรมตามความเหมาะสม	ศพก., ชุมชน, หน่วยงานสนับสนุน	ตลอดปี	การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์

ภาพกระบวนการถอดบทเรียน

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจในการเริ่มต้นปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบดั้งเดิม มาจากความตั้งใจที่อยากพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น รวมถึงการได้เห็นตัวอย่างจากเกษตรกรต้นแบบหรือกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจากการนำหลักวิชาการและเทคโนโลยีมาใช้ เช่น การใช้ระบบน้ำหยด การปรับปรุงพันธุ์พืช การจัดการดินและปุ๋ยอย่างเหมาะสม ซึ่งช่วยเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนได้อย่างชัดเจน จึงทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มเติมและนำแนวคิดใหม่ ๆ มาปรับใช้ในแปลงของตนเอง โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ได้เข้ามาให้ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง จนสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพ และสามารถเป็นต้นแบบให้กับเกษตรกรรายอื่นในพื้นที่ได้

เข้าร่วมการอบรมสัมมนาทางวิชาการกับหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

หนึ่งในปัญหาและความท้าทายสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ทั้งในด้านเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยา และแรงงาน แต่ผลผลิตกลับไม่แน่นอน เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และ ศัตรูพืชที่เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังต้องเผชิญกับ ความผันผวนของราคาผลผลิตทางการเกษตร ทำให้รายได้ไม่แน่นอน เกษตรกรหลายรายประสบปัญหาขาดทุนและหนี้สินสะสม

ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดแรงผลักดันในการแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และทำให้ผลผลิตมีคุณภาพสม่ำเสมอมากขึ้น การนำ องค์ความรู้ทางวิชาการ เช่น การวิเคราะห์ดิน การวางแผนการปลูก และการจัดการศัตรูพืชอย่างถูกวิธี รวมถึง เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ เช่น ระบบน้ำอัจฉริยะ แอปพลิเคชันด้านเกษตร และโรงเรือนอัตโนมัติ มาใช้ในการผลิต จึงเป็นทางออกที่จำเป็นและตอบโจทย์เกษตรกรยุคใหม่

นอกจากนี้ การได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ และการได้เข้าร่วมอบรมในศูนย์ ศพก. ยังช่วยให้เกิดความมั่นใจในการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและแนวทางการทำเกษตรอย่างยั่งยืน

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

- ๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)
- ๒) การจัดการดินและปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน: มีการเก็บตัวอย่างดินส่งตรวจวิเคราะห์ก่อนเริ่มปลูก เพื่อเลือกใช้ปุ๋ยในปริมาณที่เหมาะสมกับสภาพดิน ลดการใช้ปุ๋ยเกินความจำเป็น ลดต้นทุน และช่วยฟื้นฟูคุณภาพดินในระยะยาว
- ๓) การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ: ติดตั้งระบบน้ำหยดและใช้ถังพักน้ำร่วมกับพลังงานแสงอาทิตย์ ทำให้สามารถให้น้ำได้ตรงจุดตามความต้องการพืช ลดการสูญเสีย และประหยัดแรงงาน
- ๔) การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM): ใช้กับดักแมลง การปลูกพืชหลากหลายชนิดสลับกัน และการใช้สารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราบีวเวอเรียและเมตาไรเซียม ลดการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภค
- ๕) การเพิ่มมูลค่าผลผลิต: มีการนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูป เช่น การทำกล้วยตากสมุนไพร ผลไม้แห้งจากสมุนไพรท้องถิ่น การบรรจุภัณฑ์และสร้างแบรนด์สินค้า ทำให้สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น
- ๖) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล: เช่น การใช้แอปพลิเคชันเกษตรเพื่อดูพยากรณ์อากาศ วางแผนการผลิต หรือจัดบันทึกข้อมูลแปลงเกษตร รวมถึงการใช้ช่องทางออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์และจำหน่ายผลผลิต
- ๗) การใช้โรงเรือนควบคุมสภาพแวดล้อม: สำหรับพืชผักบางชนิด ได้มีการสร้างโรงเรือนที่สามารถควบคุมอุณหภูมิและความชื้น ช่วยให้พืชเจริญเติบโตดีตลอดทั้งปี และปลอดภัยจากฝนและศัตรูพืช
- ๘) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

๘.๑ ศึกษาข้อมูลและปัญหาในพื้นที่

เริ่มจากการสำรวจปัญหาการเกษตรในพื้นที่ เช่น ดินเสื่อมสภาพ น้ำไม่เพียงพอ ศัตรูพืชระบาด และต้นทุนการผลิตสูง จากนั้นรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ศพก., เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร, งานวิจัย และเกษตรกรต้นแบบ

๘.๒ เลือกเทคโนโลยีหรือแนวทางที่เหมาะสม

พิจารณาเทคโนโลยีที่สามารถนำมาแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุด เช่น

- การใช้ระบบน้ำหยดเพื่อลดการใช้น้ำ
- การวิเคราะห์ดินเพื่อใช้ปุ๋ยอย่างแม่นยำ
- การใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี
- การใช้แอปฯ บันทึกข้อมูลการผลิตหรือพยากรณ์อากาศ

๘.๓ ทดลองใช้ในพื้นที่ขนาดเล็ก

เริ่มทดลองในแปลงขนาดเล็กก่อน เพื่อประเมินผล เช่น ทดสอบปุ๋ยสูตรใหม่ หรือระบบน้ำอัตโนมัติ หากผลลัพธ์ดีจึงค่อยขยายผลไปยังแปลงใหญ่

๘.๔ ปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทจริง

เทคโนโลยีบางอย่างอาจต้องปรับให้เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น ดัดแปลงถังน้ำให้รองรับระบบน้ำหยด โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ หรือใช้วัสดุในท้องถิ่นแทนวัสดุนำเข้า เพื่อลดต้นทุน

๘.๕ ขยายผลสู่แปลงหลัก และเผยแพร่ให้เกษตรกรอื่นเรียนรู้

เมื่อได้ผลลัพธ์ที่ดี ขยายผลไปยังแปลงใหญ่ และเปิดเป็นฐานเรียนรู้ในศพก. ให้เกษตรกรในพื้นที่มาศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

๘.๖ ติดตามผลและปรับปรุงต่อเนื่อง

มีการจดบันทึกผลการใช้เทคโนโลยี เช่น ผลผลิต ต้นทุน รายได้ และข้อดีข้อเสีย เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับฤดูกาลหรือการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในอนาคต

๙) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

๙.๑) การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

วัตถุประสงค์: เพื่อให้พืชได้รับธาตุอาหารที่เหมาะสมตามความต้องการของพืชและสภาพของดิน ช่วยลดต้นทุนปุ๋ย และป้องกันปัญหาดินเสื่อม

ขั้นตอน

๑. เก็บตัวอย่างดิน

- ใช้เหล็กเจาะหรือจอบ ขุดดินลึกประมาณ ๑๕-๒๐ ซม.
- เก็บตัวอย่างจากหลายจุดในแปลง (อย่างน้อย ๕-๑๐ จุด) แล้วผสมรวมกันให้เป็นตัวอย่างเดียว
- ตากลมให้แห้งในร่ม แล้วใส่ถุงส่งห้องปฏิบัติการ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด หรือหน่วยงานที่ให้บริการวิเคราะห์ดิน

๒. รอยผลวิเคราะห์ดิน

ผลวิเคราะห์จะระบุค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH), ปริมาณธาตุอาหารหลัก (N, P, K), ธาตุอาหารรอง และอินทรีย์วัตถุในดิน

๓. วางแผนการใช้ปุ๋ย

- ปรับสูตรและปริมาณปุ๋ยให้เหมาะกับพืชและค่าวิเคราะห์ดิน เช่น หากพบว่าโพแทสเซียม (K) สูง แต่ฟอสฟอรัส (P) ต่ำ ก็เลือกใช้ปุ๋ยสูตรที่มี P สูงและ K ต่ำ เช่น ๑๘-๔๖-๐

- ควรแบ่งการใส่ปุ๋ยออกเป็น ๒-๓ ครั้งตามช่วงอายุของพืช เพื่อให้พืชดูดซึมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ติดตามผล

- สังเกตการเจริญเติบโตของพืช ใบ สีลำต้น และผลผลิต

- บันทึกผลการใช้ เพื่อปรับปรุงในการปลูกครั้งต่อไป

๙.๒) การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

วัตถุประสงค์: เพื่อเลือกพันธุ์พืชที่ ทนแล้ง ทนน้ำ ทนโรคแมลง และให้ผลผลิตดีในสภาพภูมิอากาศของพื้นที่นั้น ๆ ลดความเสี่ยงจากการสูญเสียผลผลิต

ขั้นตอน

๑. สำรวจสภาพแวดล้อมของพื้นที่ปลูก

- วิเคราะห์สภาพภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝน ความชื้น อุณหภูมิ

- สำรวจปัญหาหลักของพื้นที่ เช่น โรคพืช ศัตรูพืช น้ำท่วมขัง หรือดินแห้งแล้ง

๒. เลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสม

- เลือกพันธุ์พืชที่ผ่านการรับรอง เช่น จากกรมวิชาการเกษตร หรือศูนย์วิจัยพืช

- ตัวอย่างเช่น:

พืชที่ทนแล้ง: ข้าวโพดพันธุ์ลูกผสม, ถั่วเขียวพันธุ์ชัยนาท ๘๐

พืชต้านโรค: มะเขือเทศพันธุ์ต้านโรคใบด่าง หรือข้าวพันธุ์ต้านโรคไหม้

พืชอายุสั้น: สำหรับพื้นที่เสี่ยงน้ำท่วม เช่น ผักบุ้งจีน คენหอย

๓. ทดลองปลูกและเก็บข้อมูล

- แบ่งพื้นที่ย่อยในแปลง ทดลองปลูกพันธุ์ใหม่ พร้อมบันทึกผล เช่น ความงอก การเติบโต อายุเก็บเกี่ยว และผลผลิต

- เปรียบเทียบกับพันธุ์เดิม

๔. ขยายผลและให้ความรู้เกษตรกรอื่น

- หากได้ผลดี ขยายผลไปยังแปลงใหญ่ และนำมาใช้เป็นแปลงเรียนรู้ใน ศพก.

- แนะนำเกษตรกรใกล้เคียงให้เข้ามาศึกษาดูงาน และเผยแพร่องค์ความรู้ร่วมกัน

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๔ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) พืชผัก	พื้นที่ปลูกจำนวน	๐-๒-๐ (ไร่-งาน-วา)
๑.๒) มะม่วง	พื้นที่ปลูกจำนวน	๐-๒-๐ (ไร่-งาน-วา)
๑.๓) กาแฟ	พื้นที่ปลูกจำนวน	๐-๒-๐ (ไร่-งาน-วา)
๑.๔) ชมพู	พื้นที่ปลูกจำนวน	๐-๒-๐ (ไร่-งาน-วา)
๑.๕) ไม้ (หน่อไม้)	พื้นที่ปลูกจำนวน	๒-๐-๐ (ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลานิล	จำนวน	๑๐๐ (หน่วยตัว)
๒.๒) ปลานิล (แดง)	จำนวน	๑๐๐ (หน่วยตัว)
๒.๓)	จำนวน.....	(หน่วย.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) โค	จำนวน	๓๐ (ตัว)
๓.๒)	จำนวน.....	(ตัว)
๓.๓)	จำนวน.....	(ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑)	จำนวน.....	(หน่วย.....)
๔.๒)	จำนวน.....	(หน่วย.....)
๔.๓)	จำนวน.....	(หน่วย.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้าผักกาดมีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) เมล็ดพันธุ์ / กล้า	เป็นเงิน	๑,๐๐๐	บาท/ไร่
๑.๒) ปุ๋ยและสารบำรุงดิน	เป็นเงิน	๒,๕๐๐	บาท/ไร่
๑.๓) ค่าแรงงาน	เป็นเงิน	๓,๕๐๐	บาท/ไร่
๑.๔) ยาและสารป้องกันศัตรูพืช	เป็นเงิน	๑,๕๐๐	บาท/ไร่
๑.๕) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	เป็นเงิน	๑,๐๐๐	บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิต	๙,๕๐๐ บาท/ไร่		
รายได้	๑๒,๐๐๐ บาท/ไร่		

๒) สินค้าผักบุงมีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) เมล็ดพันธุ์ / กล้า	เป็นเงิน	๑,๐๐๐	บาท/ไร่
๑.๒) ปุ๋ยและสารบำรุงดิน	เป็นเงิน	๒,๐๐๐	บาท/ไร่
๑.๓) ค่าแรงงาน	เป็นเงิน	๓,๐๐๐	บาท/ไร่
๑.๔) ยาและสารป้องกันศัตรูพืช	เป็นเงิน	๑,๕๐๐	บาท/ไร่
๑.๕) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	เป็นเงิน	๑,๐๐๐	บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิต		๘,๕๐๐	บาท/ไร่
รายได้		๑๐,๐๐๐	บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ผักพื้นบ้าน

เฉลี่ยรายได้วันละ ๓๕๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ หน่อไม้

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๘๐๐ บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ หน่อไม้ฤดู หน่อไม้ดอง

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๓,๕๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ลำไย มะม่วง ชมพู่ กาแฟ

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๕๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๑. ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง

- มีความรู้ความเข้าใจในหลักวิชาการและเทคโนโลยีการเกษตรมากขึ้น ทำให้สามารถวางแผนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ลดต้นทุนการผลิต เช่น ปุ๋ย ยา และแรงงาน เพราะมีข้อมูลวิเคราะห์รองรับการตัดสินใจ
- ผลผลิตมีคุณภาพดีขึ้น ขายได้ราคาดี และมีรายได้ที่มั่นคงมากขึ้น
- มีความมั่นใจและภูมิใจในอาชีพเกษตรกร สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้

๒. ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น

- ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาดูงานจากแปลงเรียนรู้ และนำแนวทางที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในแปลงของตนเอง
- ลดการลองผิดลองถูก เพราะเห็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ
- เกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการทำเกษตรของตนเองสู่เกษตรสมัยใหม่
- มีเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ และประสบการณ์ระหว่างกันมากขึ้น

๓. ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน

- ชุมชนมีศูนย์เรียนรู้หรือแปลงต้นแบบที่เข้มแข็ง เป็นแหล่งเรียนรู้จริงที่เกษตรกรและเยาวชนสามารถเข้าถึงได้
- เกิดการรวมกลุ่มหรือพัฒนากลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูป หรือจำหน่ายร่วมกัน ทำให้ชุมชนมีรายได้รวมเพิ่มขึ้น
- ลดการอพยพแรงงานออกนอกพื้นที่ เพราะมีอาชีพและรายได้ในท้องถิ่น
- ชุมชนมีแนวโน้มสู่ “เศรษฐกิจพอเพียง” และ “ความมั่นคงทางอาหาร” มากขึ้น ด้วยระบบเกษตรที่ยั่งยืน

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสีเขียวหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

๑. ลดการใช้สารเคมี

- ใช้ระบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) เช่น การใช้กับดักแมลง การปลูกพืชไล่แมลง และ การใช้สารชีวภัณฑ์แทนสารเคมี
- ลดการตกค้างของสารพิษในดิน น้ำ และอากาศ ส่งผลให้ระบบนิเวศกลับคืนสู่สมดุล

๒. ใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

- ติดตั้ง ระบบน้ำหยด ช่วยให้น้ำเฉพาะบริเวณรากพืช ลดการสูญเสีย และลดการพังทลายของหน้าดิน
- ใช้ พลังงานแสงอาทิตย์ ในการสูบน้ำ ช่วยลดการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิล

๓. ฟื้นฟูและอนุรักษ์ดิน

- มีการวิเคราะห์ดินก่อนใส่ปุ๋ย เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยเกินความจำเป็น ซึ่งอาจทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ
- ใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยหมักร่วมกับปุ๋ยเคมีในอัตราที่เหมาะสม ช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน รักษาความอุดมสมบูรณ์ในระยะยาว

๔. ลดของเสียทางการเกษตร

- นำวัสดุเหลือใช้ เช่น เศษพืช เปลือกผลไม้ ฟางข้าว มาทำปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยชีวภาพ แทนการเผาทิ้ง
- ช่วยลดควันและมลพิษจากการเผา ลดปัญหาหมอกควันและฝุ่น PM_{2.5} ในชุมชน

๕. ส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ

- ปลูกพืชหมุนเวียนและพืชคลุมดิน เช่น ถั่วเขียว ปอเทือง เพื่อช่วยบำรุงดิน และลดการระบาดของโรคแมลง
- สร้างระบบเกษตรผสมผสาน เช่น ปลูกไม้ยืนต้นร่วมกับพืชล้มลุก หรือเลี้ยงสัตว์ร่วมกับการปลูกพืช เพื่อให้เกิดประโยชน์ครบวงจรในระบบนิเวศ

๖. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์

- แปลงเรียนรู้เปิดให้เกษตรกรและเยาวชนในชุมชนมาศึกษาแนวทางการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- กระตุ้นให้เกิดการตระหนักรู้ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติผ่านกิจกรรม เช่น การเลิกเผาตอซัง การใช้สารชีวภาพ การปลูกต้นไม้เพิ่ม

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑. การอนุรักษ์ดิน

- ส่งเสริมการปลูกพืชคลุมดิน พืชตระกูลถั่ว และปลูกพืชหมุนเวียน เพื่อลดการพังทลายของหน้าดิน และเพิ่มอินทรีย์วัตถุ
- งดใช้ปุ๋ยและสารเคมีในปริมาณที่เกินความจำเป็น โดยอิงจากผลวิเคราะห์ดิน
- ใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพจากวัสดุเหลือใช้ในไร่นา ช่วยฟื้นฟูโครงสร้างดินและความอุดมสมบูรณ์ในระยะยาว

๒. การอนุรักษ์น้ำ

- ใช้ระบบน้ำหยดหรือพ่นหมอก เพื่อให้ใช้น้ำอย่างคุ้มค่า ลดการสูญเสียน้ำจากการรดแบบทั่วไป
- จัดการน้ำในแปลงอย่างเป็นระบบ เช่น ขุดร่องน้ำ เก็บน้ำฝนไว้ในฤดูแล้ง
- งดการปล่อยน้ำเสียจากแปลงสู่ลำห้วย โดยใช้บ่อดักตะกอนหรือบำบัดน้ำเบื้องต้น

๓. การอนุรักษ์อากาศ

- ส่งเสริมการใช้สารชีวภาพแทนสารเคมี ลดการปล่อยสารพิษและกลิ่นสู่บรรยากาศ
- ระวังการเผาตอซังและวัชพืช โดยนำไปทำปุ๋ยหมักหรือคลุมดินแทน
- ส่งเสริมพลังงานสะอาด เช่น การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในระบบสูบน้ำ

๔. การรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ

- ปลูกพืชหลากหลายชนิดในระบบเกษตรผสมผสาน เช่น พืชอาหาร พืชสมุนไพร และไม้ยืนต้น
- ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ควบคู่กับการปลูกพืช เพื่อสร้างระบบนิเวศที่สมดุล
- สนับสนุนการปลูกพันธุ์พื้นเมืองที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และพันธุ์พืชท้องถิ่น

๕. การสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ในชุมชน

- เปิดพื้นที่ ศพก. เป็นแปลงเรียนรู้ให้เกษตรกร เยาวชน และนักเรียนในชุมชน ได้เข้ามาเรียนรู้แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรผ่านการปฏิบัติจริง
- ส่งเสริมให้ชุมชนเห็นคุณค่าของการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เช่น รู้จักวางแผนการใช้น้ำ การฟื้นฟูดิน และการไม่ทำลายป่า

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่ภูเขาสูง ดินร่วนปนทราย มีสภาพอากาศแบบมรสุมและมีฝนตกชุกในฤดูฝน เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกพืชสวน เช่น มะเขือเทศ พริก และพืชผักพื้นบ้าน รวมถึงพืชผลไม้บางชนิด เช่น มะม่วง ลำไย และผักเมืองหนาว การเลี้ยงสัตว์ขนาดเล็ก เช่น หมู ไก่ และวัว-ควาย มักทำควบคู่กับการปลูกพืชเพื่อเพิ่มรายได้ แหล่งน้ำธรรมชาติจำกัด เกษตรกรมักใช้การกักเก็บน้ำฝนและระบบน้ำหยด ปัญหาหลักคือดินบางพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ การเข้าถึงตลาดและเทคโนโลยียังจำกัด และมีความเสี่ยงจากโรคแมลงและภัยธรรมชาติ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จึงเข้ามาส่งเสริมความรู้เทคนิคการเกษตร และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้แก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ในฐานะศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้ให้บริการแก่เกษตรกร และชุมชนอย่างครบวงจร โดยทำหน้าที่เป็น จุดอบรมและศึกษาดูงาน สำหรับเกษตรกรผู้นำและสมาชิกชุมชน เพื่อเรียนรู้เทคนิคการปลูกพืช การจัดการดิน น้ำ และปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ศพก.ยังทำหน้าที่ วิทยากร ถ่ายทอดความรู้ ผ่านการบรรยาย สาธิต และเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปปรับ ใช้จริงในการเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และสร้างรายได้อย่างยั่งยืน ทำให้ศูนย์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความเป็นประจักษ์ และสร้างผลสัมฤทธิ์ชัดเจนในชุมชน

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ให้บริการ ด้านการแก้ไขปัญหาและ ให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร ในพื้นที่อย่างครบวงจร โดยทำหน้าที่รับเรื่องร้องเรียน ปรัชชา และวิเคราะห์ปัญหาที่ เกิดขึ้น ทั้งด้านการเพาะปลูก การจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย โรคพืช และแมลงศัตรูพืช พร้อมให้คำแนะนำและแนว ทางแก้ไขที่เหมาะสม ทำให้เกษตรกรสามารถปรับปรุงวิธีการผลิต ลดความเสี่ยง เพิ่มผลผลิต และสร้างความยั่งยืน ในการทำเกษตร อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างศูนย์และชุมชน ทำให้การบริหารจัดการปัญหา เกิดผลจริงและเป็นที่ประจักษ์ในพื้นที่

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ให้บริการ ด้านข้อมูลข่าวสารและ วิชาการเกษตร แก่เกษตรกรและชุมชน โดยจัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเพาะปลูก พืชเศรษฐกิจ ปุ๋ยและ สารบำรุงดิน โรคและแมลงศัตรูพืช รวมถึงแนวโน้มราคาสินค้าเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตได้ อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำเอกสารเผยแพร่ บรรยาย และจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เชิงวิชาการ ทำให้ชุมชนเข้าถึงข้อมูลและเทคนิคการเกษตรที่ทันสมัย สามารถนำไปปรับใช้จริง เพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และสร้าง ความยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม

มีองค์ความรู้ที่สามารถ พูด บรรยายให้เกษตรกรที่เข้ามาเรียนรู้ในศูนย์ หรือเกษตรกรผู้สนใจ เข้าใจได้โดยง่าย

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีบทบาทสำคัญในการ ขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร โดยดำเนินการผ่านหลายช่องทาง เช่น การจัด เวทีอบรมและสัมมนา, การสาธิต และศึกษาดูงานในแปลงสาธิต, การจัดทำเอกสารคู่มือและสื่อประชาสัมพันธ์, รวมถึงการใช้ เครือข่ายเกษตรกร ผู้นำ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกในชุมชน

เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมหรือรับข้อมูลจากศพก. สามารถนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติจริง เช่น การปรับปรุงวิธีการปลูกพืช การจัดการดินและน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ปุ๋ยและสารบำรุงดินอย่างเหมาะสม รวมถึงการป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืชตามแนวทางที่ได้รับการถ่ายทอด

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างชัดเจน ได้แก่ เพิ่มผลผลิตต่อไร่ ลดต้นทุนการผลิต ปรับปรุงคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐาน ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืน และสามารถเป็นเกษตรกรผู้นำในการขยายความรู้ต่อไปในชุมชน ทำให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องและยกระดับความเข้มแข็งของชุมชนด้านการเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีบทบาทสำคัญในการ ส่งเสริมการเกษตรโดยการมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ โดยทำงานร่วมกับเกษตรกรผู้นำ ชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เช่น การวางแผนการปลูกพืช การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต การจัดอบรมและเวที แลกเปลี่ยนความรู้ การสนับสนุนเทคโนโลยีและปัจจัยการผลิต รวมถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่

การทำงานแบบมีส่วนร่วมนี้ช่วยให้เกษตรกรมี บทบาทและความรับผิดชอบร่วมกัน ในการพัฒนาการเกษตรของชุมชน สร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและชุมชน ส่งผลให้โครงการหรือ กิจกรรมต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จได้จริง เกษตรกรสามารถนำความรู้และเทคนิคไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง เพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และสร้างรายได้อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเครือข่ายการเกษตรที่เข้มแข็งในชุมชน

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

กำกับและวางแนวทางการบริหารศูนย์

- วางแผนกลยุทธ์การพัฒนาการเกษตรในพื้นที่
- กำหนดนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงานของศพก. ให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและชุมชน

ประสานงานและสร้างความร่วมมือ

- ประสานงานระหว่างศพก. ชุมชน เกษตรกรผู้นำ และหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน
- สนับสนุนความร่วมมือในกิจกรรมอบรม การศึกษาดูงาน และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ส่งเสริมและติดตามผลการดำเนินงาน

- ติดตามผลการดำเนินงานของศพก. ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ชัดเจน
- ประเมินความสำเร็จด้านการเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร

สนับสนุนการขยายผลและเผยแพร่ความรู้

- สนับสนุนเกษตรกรผู้นำในการนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติและขยายผลต่อในชุมชน
- เป็นตัวกลางในการเผยแพร่เทคนิคการเกษตรที่ทันสมัยและเหมาะสมกับพื้นที่

เป็นผู้นำด้านการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจ

- ช่วยให้คำปรึกษาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่
- เป็นผู้ตัดสินใจเชิงนโยบายเพื่อให้การดำเนินงานของศพก. บรรลุวัตถุประสงค์

ผ่านการอบรมหลักสูตรเกษตรกรผู้นำ นำความรู้ไปปรับใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของ ศพก.อวก้อย

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

ได้มีส่วนร่วมในการ ขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน ผ่านการถ่ายทอดความรู้ เทคนิคการผลิต และการจัดอบรมให้แก่เกษตรกรผู้นำและสมาชิกชุมชน ทำให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ เพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และสร้างรายได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังช่วยสร้างเครือข่ายการเกษตรที่เข้มแข็ง สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านการเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม ความสำเร็จและการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับชุมชนจากการดำเนินงานนี้จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนความภาคภูมิใจอย่างแท้จริง

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

ความเป็นผู้นำชุมชนทั้งในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ หมายถึงการมีบทบาททั้งในฐานะผู้ดำรงตำแหน่งอย่างเป็นทางการ เช่น อาสาสมัครเกษตร อาสาสมัครบัญชีหมู่บ้าน และกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ที่มีหน้าที่กำหนดนโยบาย วางแผนการพัฒนาชุมชน ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงตัดสินใจบริหารงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ขณะเดียวกันยังรวมถึงความเป็นผู้นำไม่เป็นทางการที่ชุมชนให้ความเคารพและยอมรับ โดยชี้แนะแนวทาง แนะนำ หรือเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติ เช่น การนำเทคนิคการเกษตรไปใช้จริง การแก้ไขปัญหาชุมชน และสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมความร่วมมือ และขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

การยอมสละเวลา แรงกาย และทรัพยากรส่วนตัว เพื่อประโยชน์และความเจริญของชุมชนหรือส่วนรวมมากกว่าตัวเอง เช่น การอุทิศเวลาเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน การให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหาแก่เพื่อนสมาชิกชุมชน หรือการร่วมขับเคลื่อนโครงการเกษตรและสาธารณสุขประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทนโดยตรง การกระทำเช่นนี้ช่วยสร้างความสามัคคี ความไว้วางใจ และความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทำให้ทุกฝ่ายสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

ร่วมเป็นหนึ่งในทีมงานจิตอาสาและเป็นประธานการอบรมโครงการสร้างรายได้ของสำนักงานเกษตรอำเภออมก๋อย

เป็นวิทยากรให้กับเครือข่ายโรงเรียนในอำเภออมก๋อย

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

คนสำราญ งานสำเร็จ

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑.๑ นายรัตนกร	ยอดใจเพชร	เกษตรอำเภอ
๑.๒ นายนพภูค	ปุ่ตอง	ประธาน ศพก. อำเภออมก๋อย
๑.๓ นายสมยศ	ดอกใบ	ประธานแปลงใหญ่อำเภออมก๋อย
๑.๔ นางสาวธิดาวรรณ	กันธิมา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๑.๕ นางสาวอรณิชาณ	ปารมี	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
๑.๖ นายโยธิน	ทาดิ	เจ้าพนักงานการเกษตร

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

กระบวนการถอดบทเรียนด้วย Mind Map

๒.๑ กำหนดหัวข้อหลัก

- ระบุมหัวข้อหรือกิจกรรมที่ต้องการถอดบทเรียน เช่น การอบรมเกษตรกร การจัดแปลงสาธิต หรือโครงการพัฒนาการเกษตร

- หัวข้อหลักจะอยู่ตรงกลางของ Mind Map

๒.๒ ระบุมหวนดย่อยสำคัญ

- แยกข้อมูลออกเป็นหมวด เช่น สิ่งที่ได้ดี, ปัญหา/อุปสรรค, ข้อเสนอแนะ/แนวทางปรับปรุง, ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

- หมวดย่อยเหล่านี้เชื่อมต่อกับหัวข้อหลักด้วยเส้นหรือลูกศร

๒.๓ รวบรวมข้อมูลและประสบการณ์

- เก็บข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรกร ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ศพก.

- ใช้ข้อมูลจากรายงานกิจกรรม ภาพถ่าย การสังเกต และแบบสอบถาม

๒.๔ วิเคราะห์และจัดเรียงข้อมูล

- เติมรายละเอียดลงในแต่ละหมวดย่อย
- ใช้สี ไอคอน หรือสัญลักษณ์ช่วยให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างปัญหา วิธีแก้ไข และผลลัพธ์

๒.๕ สรุปบทเรียนและแนวทางปฏิบัติ

- ดึงประเด็นสำคัญออกมาเป็นบทเรียนหลัก
- ระบุแนวทางหรือข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานครั้งต่อไป

๒.๖ เผยแพร่และขยายผล

- แשר Mind Map ให้กับเกษตรกร ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนกิจกรรมและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ปัญหา/อุปสรรค

๑. เกษตรกรหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีเวลาจำกัด ทำให้การรวบรวมข้อมูลไม่ครบถ้วน
๒. ข้อมูลบางส่วนอาจไม่ถูกบันทึกหรือขาดความชัดเจน ทำให้วิเคราะห์ยาก

ข้อเสนอแนะ

๑. วางแผนเวลาและกำหนดตารางการรวบรวมข้อมูลอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกษตรกรและผู้เข้าร่วมสามารถมีส่วนร่วมได้เต็มที่
๒. จัดเตรียมแบบบันทึกหรือเครื่องมือช่วยเก็บข้อมูลให้ชัดเจน เช่น แบบสอบถาม รายงานกิจกรรม หรือบันทึกภาพ

ภาคผนวก

ข้อมูลทั่วไปของ ศพก.

เกษตรกรต้นแบบ

ชื่อ-นามสกุล นายนพปฎต์ ปู่ตอง

วัน เดือน ปี เกิด ๑๘ สิงหาคม ๒๕๑๗

ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น

สถาบันการศึกษา โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม

ที่อยู่ ๑๘๗ หมู่ ๗ ตำบลยางเปียง อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๖๕-๓๘๒๐๓๖๑

ที่ตั้งศูนย์ ศพก. หมู่ ๗ ตำบลยางเปียง อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

แผนที่ที่ตั้งศูนย์เรียนรู้

พิกัด ZONE ๔๗ X : ๔๔๔๐๑๙ Y : ๑๘๗๐๑๕๗

แผนผัง ศพก.

ความเป็นมาของ ศพก.

เริ่มแรก ศพก. นั้นตั้งอยู่ที่บ้านมูเซอโน เป็นพื้นที่ของนายเอกชัย แบลู ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านมูเซอโน โดยเน้นการปลูกกาแฟเป็นหลัก แต่เกษตรอำเภอในสมัยนั้นเห็นว่าที่ตั้งของ ศพก. บ้านมูเซอโน นั้นอยู่ในเขตจังหวัดตาก จึงมีความจำเป็นต้องหาที่ตั้ง ศพก. ใหม่ที่อยู่ในเขตอำเภอมก๋อย จนได้มาพบกับ นายนพปฎต ปู่ทอง ซึ่งเป็นเกษตรกร ในพื้นที่ หมู่ ๗ บ้านยางครก ต.ยางเปียง อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่

ในปี ๒๕๕๙ จึงได้จัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.หลัก) ตั้งอยู่ที่ หมู่ ๗ ตำบลยางเปียง อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็นสถานที่ที่มีความพร้อมในการเป็นจุดเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรแบบผสมผสาน สอดคล้องกับการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และการทำเกษตรปลอดภัยเน้นการทำเกษตรอินทรีย์ โดยมีเกษตรกรและผู้สนใจ รวมถึงหน่วยงานต่างๆ เข้ามาศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง

ภาพกิจกรรมการถอดบทเรียน ประจำปีงบประมาณ ปี ๒๕๖๘

